

Fiska som Jason Borger

Lagom till säsongen vid strömmarna kan det vara på sin plats att vässa kunskaperna. Vi har intervjuat experten Jason Borger, som lär dig allt du behöver veta om sightfishing.

TEXT OCH FOTO MARCUS HALLQUIST

Sightfishing

Nytagen. En fin regnbåge tagen under sightfishing i Norrbyströmmen vid Borensberg.

Du kanske har hört hans namn förut? Han är en förgrundsgestalt inom det moderna flugfisket i USA, med ett renommé som författare, illustratör, guide och instruktör. Mest känd är han kanske för att ha stått för kastinstruktionerna och kastandet i Robert Redfords fina film *Där floden flyter fram*, (A River Runs Through It, 1991), efter Norman Macleans lika fina novell.

När Jason inte jobbar fiskar han gärna i någon av alla de klara småälvar som rinner genom hans egen hembygd. AoF lyckades få tag på honom mellan två turer för att få några tips om »tittfiske« av en verklig mästare och samtidigt få honom att berätta lite om sig själv.

Nu för tiden är Jason förutom författare, (senast med sin Jason Borger's Nature of Fly Casting 2001) även utbildningschef på Fly Casting Institute, där han undervisar inte

bara i kastteknik, men också jobbar på att vidareutveckla metodiken kring kastandet för att vetenskapligt kunna utröna flugfiskets grundvalar, både genom medicinska och mekaniska aspekter.

Naturligtvis fiskar han fortfarande. Reser världen runt, men fisket i bergsälvarna där allting en gång började kommer han alltid att återvända till. Jason, om någon, är rätt person att samtala med om allt som har med sightfiske att göra, eller tittfiske som vi kanske borde kalla det på ren svenska.

Jason går direkt in på vikten av att veta så mycket som möjligt om vilka mekanismer i ett vatten man bör vara medveten om för att strategiskt kunna planera fisket. Sightfiske är bara en del av en mångfasetterad och komplex kunskap kring allt som omgärdar flugfisket.

I klara vatten är fisken generellt mer lätt-skrämd än i färgade eller grumliga. Det kräver att man närmar sig försiktigt, men även om man smyger eller kryper på knä finns risken att fisken ser en långt innan man hinner lägga sitt första kast. Den flyr, eller går ner och ställer sig på botten och det spelar ingen roll hur mycket man kastar för en rädd fisk kommer inte att äta. Med viss teknik och ett par riktigt bra polariserande glasögon jämnar man ut oddsen en smula. Genom sina kunskaper om var fisk brukar uppehålla sig, och genom att närma sig försiktigt, långsamt och ur rätt vinkel, kan man förbättra sina chanser att få syn på den innan man själv upptäcks. Då vet man

»Bli en häger. Det är mitt viktigaste råd. Ta den tid som behövs för att få syn på den fisk du tänker fiska på.«

Jason tipsar

1 Tänk som en häger – observera situationen, var tålmodig, slå till med precision då rätt tillfälle kommer.

2 Agera som om fisken ser dig – håll låg ställning, rör dig sakta och använd omgivningen som skydd om det går.

3 Få dina kast att räknas – gör så få och precisa kast som möjligt.

4 Var redo – håll flugan i handen och mata ut lina redo att kasta.

5 Håll dig fokuserad – fisken kan närma sig snabbare och komma närmare än vad du varit beredd på och det är lätt hänt att tappa bort en fisk om du tittar bort för ett ögonblick.

både var man ska fiska och precis vilken fisk som står på spel. På det sättet kan man verkligen utmana sig själv. Att få uppleva känslan av att kasta på en stor fisk man också ser är nästan obeskrivligt spännande. Varje kast är ett återhållet andetag. Varje rörelse hos fisken får pulsen att trumma virvlar.

– Vad det gäller att se fisk finns inget substitut för erfarenhet, men vissa tekniker kan hjälpa dig att tänka på det mest grundläggande. För det första måste du bita dig i läppen, stilla fiskeivern och i stället fokusera på att först se fisk. Bli en häger. Det är mitt viktigaste råd. Ta den tid som behövs för att få syn på den fisk du tänker fiska på. Fisk brukar ha en förmåga att dyka upp från ingenstans så rör dig i ultrarapid. Det är alldeles för lätt att vada rakt på dem. Och du måste tänka på att skifta din fokus från ytan till botten eller i alla fall ner i vattnet, för det är ju där fisken är.

Jason berättar lite om hur man kan skanna av vattnet som ett slags maskin. Först horisontellt, sedan vertikalt. Tillbaka igen. Försöka att skifta perspektiv från att studera detaljer på botten, till att få en vidare överblick ifall någon fisk skulle komma simmande i utkanten av synfältet.

– Men det är klart, det spelar ingen roll hur mycket uppmärksam häger du än lyckas vara om du inte är på rätt plats till att börja med. Läs vattnet på samma sätt som om du inte såg något av vad som försiggick under ytan. Var är det troligast att fisken uppehåller sig?

Ett med naturen. Använd grönskan till din fördel för att smyga dig fram till fisken utan att bli sedd.

Var tror du de har sina födosöksrundor och vandringsleder? Det är på de platserna du bör koncentrera dina ansträngningar.

Det gäller också att tänka på att fisk ibland går att finna på ställen där man minst anar det och att det kan vara flera individer som samlas i vissa områden. Skrämmar man en skrämmar man lätt alla, så tillbaka till utgångsläget igen och grundregeln med att röra sig långsamt och försiktigt. Hägerlikt. Och samtidigt vara uppmärksam på minsta skiftning i varje skugga i vattnet.

Det är lätt att känna igen allt han säger, och det känns så självklart – men inte förrän han säger det. Jag minns själv första gången jag fiskade i vatten där det gick att se fisken och blev alldeles för ivrig. Gjorde alla fel som gick att göra. Men för varje fisk som skrämdes i väg, lärde jag mig något om hur man inte skulle göra. Nästa gång skulle jag inte närma mig från den sida älven där solen sken så att skuggan hamnade framför mig och skrämde fisken långt innan jag kom inom kastavstånd. Nästa gång skulle jag bli en jägare och dölja

min siluett och mina rörelser genom att ha träden i ryggen.

Jason håller med: – Det är verkligen viktigt att försöka se fisken innan den ser dig. Har den sett dig kan du nästan räkna med att du inte kommer att få den att ta, även om det naturligtvis finns undantagsfall. Stanna så långt du kan ifrån vattnet, men så att du ändå ser någonting. Sök först efter form. Fiskar är långsmala och även om det också kan stämma överens på en eller annat sten, grenar eller sjögräs så skiljs de ganska lätt åt av de enkla faktum att en fisk rör på sig. Förr eller senare.

Färg kan också vara ett bra sätt att avslöja en fisk på, fortsätter han. Någonting som bryter mot miljöns andra färger. Ett blänk, en regnbåges röda sidolinje, en bäckrödings vita mage, eller tennfärgen på en barracudas rygg, är alla kännetecken en uppmärksam fiskare kan använda till sin fördel. Ibland är också avsaknaden av färg ett tecken. En fläck som saknar omgivningens många skiftningar, eller en skugga som syns från en fisk, även om

fiskens eget kamouflage döljer den. Ibland vittnar fiskare om att de sett någonting vitt i vattnet och att de först efter en stund insett att de stått och tittat på en fisk som öppnar och stänger munnen.

Den vita halvmånen som blottas i fiskens mungipa kan alltså också avslöja en fisk, även om den står djupt och stilla eller är väldigt bra kamouflerad.

Alla råd från Jason känns som goda råd. Nästa gång ska jag stålsätta min iver och iaktta fisken en lång stund innan jag gör mina flugval och bestämmer var och när jag ska presentera flugan. Jag ska bli till Jasons häger. Vänta på att alla de där frågorna börjar klarna till ett svar, ur det tidigare grumlade vattnet, och mitt bristande tålmod.

Vi pratar vidare om hur man lättast ska få syn på fisken och var man hittar den. För det första, enas vi, så är det väldigt spännande att bara stå och titta på fisk. För det andra lär man sig då också en hel del om hur fiskar beter sig och var de uppehåller sig. På det sättet blir varje dag vid ett klart vatten intressant. ➡➡

**TIPS: I FJÄLLEN ÄR I REGEL DE FLESTA VATTEN
ATT BETRAKTA SOM KLARVATTENSSTRÖMMAR.
MEN VILL DU ÖVA UPP DIG FÖRE FJÄLLRESAN
LÄNGRE SÖDERUT ÄR NORRBYSTRÖMMEN
VID BORENSBERG ETT BRA ALTERNATIV,
WWW.NORRBYSTROMMEN.SE.**

3 frågor till Jason

**Berätta hur det kommer sig att du har vigt
ditt liv åt flugfiske?**

– Jag växte upp med fiske, flugor och vatten. Sommaren 1972 fann jag mig stå tillsammans med min familj på stranden av Squaw Creek, ett biflöde till Montanas Galatin River. Då min far (fiskelegenden Gary Borger, reds anm) spanade ut över älven fick han se hur det blixtrade till från en nymfätande fisk. Han satte sitt spö i min hand och uppspelt pekade han och sa åt mig att kasta i den riktning han sett fisken. Med en tvåårigs tvåhandsfattning var mitt försök att vara till lags kanske inte direkt vackert, men det fick flugan att landa där den behövde landa. Fisken flyttade sig igen och min far ropade åt mig att jag skulle sätta kroken. Snart höll jag i min första regnbåge tagen på flugspö. Sedan den dagen har flugfiske alltid varit en del av mitt liv.

Hur startade din författarbana?

– Min far publicerade sin första bok, *Nymphing*, när jag var nio år. Att se hela hans hand- och maskinskrivna ansträngning så ordentligt sammanställd på 192 sidor fick mig att vilja göra samma sak. Fyra år senare publicerade jag min första riktiga artikel i Fly-Tyer-Magazine. Den artikeln fick mig att börja skriva och illustrera på regelbunden basis.

År 1991 var du »stuntkastare« i Robert Redfords filmatisering av Norman Maclean-novellen *A River Runs Through It*. Hur var det?

– Den upplevelsen verkade ha tagit mig nästan hela varvet runt. Den älv vi filmade vid mest låg bara några kilometer från stället där jag fick min första regnbåge i Squaw Creek.

Experten. JB är hägern med örnkoll.

Lekmogen. Regnbåge som börjat anta lekdräkt krokad under sightfiske.

➔ Till exempel kan en fisk i vissa fall stå med huvudet tvärt emot strömriktningen, för att virvlar och malströmmar skapas, nedanför ett fall till exempel, så att vattnet där rör sig tvärt emot strömmen nere vid botten, även om det på ytan rör sig rakt nedströms. Fisken står gärna vid något föremål som pressar upp vattnet omkring och därigenom förser den med vad som enklast skulle kunna jämföras med de termiska uppvindar en rovfågel seglar på längs bergssidorna utan ansträngning. Den använder bara sidofenor i stället för vingar. De här sakerna och många andra lärdomar ger faktiskt fisket helt nya dimensioner.

Men det är inte bara strömmar som är viktiga för att finna fisk. Temperaturen i ett vatten är också alltid viktig. Vart är det varmt eller kallt? Finns det källflöden som erbjuder en någorlunda konstant temperatur? Har älven eller sjön biflöden? En varm sommardag söker sig oftast fisken till bi- eller källflöden om de erbjuder kallare och bättre syresatt vatten. En kall dag kan det vara precis tvärt om. Ett biflöde som upplevs som relativt kallt under högsommaren kan vara varmare än resten av sjöns vatten mitt i vintern. Så man måste tänka igenom hur de aktuella förhållandena verkligen är och hur de relaterar. Vilken årstid är det, vilken tid på dygnet. Hur är vädret?

– Ibland ser man inte fisken. Ljusförhållandena kan vara dåliga, eller vattnet grumligt,

men är det stilla kan man ändå ofta upptäcka fisk om man visar tålamod. Iakttä vattnet och se om inga rörelser eller krusningar avslöjar fisken. Även om de inte vakar brukar man kunna skymta svall och krusningar över ytan.

För mig har alltid varje dag där jag fått se fisk känts som bra fiskedagar, även om jag inte fått någonting. Det är någonting mycket speciellt över att fiska i så där klara vatten. Man vet att de är där och det är så spännande att hitta en viss fisk att fiska på, även om den inte tar. Fiskar man i blindo ställer man sig alltid frågor kring om det verkligen finns någon fisk i vattnet över huvud taget, eller om man varit på helt fel plats. Då man ser fisk, har man bara kvar funderingarna kring vad det egentligen är de äter därute, eller senare, vad man gjorde för fel då man presenterade sin imitation.

Jason tar upp senhösten och förvinterns rena vatten som exempel på hans eget favoritfiske. Då finner man ofta fisk på helt andra ställen än där de brukar stå och där man först trott att man ska hitta dem.

Glasklara vatten ändrar radikalt öringens och regnbågen normala miljö. Alla gömställen utom de djupast belägna exponeras nu för ljuset under fina dagar och det gör att fisken antingen ställer sig längst ner i djupet och bara äter det som finns tillgängligt på den plats de står, eller att de blir dagpendlare

som går upp på jakt på de riktiga grundvatten närmast strandkanten där temperaturen snabbt höjs. Det är där det lilla insektsliv som finns hittas och så fort solen ligger på börjar det kläcka. Oftast går fisken sedan direkt tillbaka till sina djuphål.

– Den sortens fiske tycker jag är något av det roligaste som finns. Att jaga omkring rakbladstunna vattenkanter på sjöar eller älvar när temperaturen fallit och fisken kommer in så där för att patrullera av stränderna. Det är ett oerhört exakt fiske, som kräver kunskap och rätt utrustning för att få något. Här gäller det verkligen att smyga och presentera flugorna försiktigt.

När man väl har hittat fisken, vad ska man tänka på då?

– Att vara försiktigare än vanligt och göra få kast och få vartenda ett att räknas. Presentera försiktigt utan att störa. Men framförallt, att hela tiden vara uppmärksam på vad som händer. Anpassa sig till flödet. Vara öppen för de situationer som uppstår.

– För mig är flugfiske en pågående resa utan slut. Flugfisket har tagit mig till de vildaste och vackraste platserna och visat mig den djupa komplexiteten mellan vattnets rytmer, land och fisk. Flugfisket har öppnat dörrar och skapat en arena där både de kreativa och tekniska sidorna av den jag är kan mötas. Flugfiske är en del av den jag är. 🍷